

คุณกับควาย

written by กองบรรณาธิการ | มิถุนายน 28, 2020

ภาพหน้าปกจาก istock.com/kongjongphotostock

ณภัทร ช่างมณี เรื่อง

อรุณรุ่งทางฟากบูรพาแล้ว ฟ้าย่ำแดงกำยำเหยียบขับไล่ความมืดมืดให้ไกลก้าวล่าลาถอย เสียงพืดพืดควายคันจุมุกด้วยอึดอัดรำคาญสนตะพายอันหยาบหนาทึบที่สอดเจาะกลางจุมุกของมัน ความทุกข์ทรมานนี้เริ่มขึ้นในเช้าที่แสนปรกติในคอกของมัน เมื่อชายสี่คนเดินมามุ่งมัน จับมันไปมัดไว้กับต้นไม้ ลูบหัวลูบหางมันไปมา แล้วสองคนช่วยกันยึดหัวของมันไว้แน่นหนึ่ง พวกเขาใช้ไม้ไผ่ขนาดเท่านิ้วก้อยเสียมปลายแหลม แล้วแทงเข้าไปที่เนื้อเยื่อด้านในปลายจุมุกของมันให้ทะลุถึงกัน เสียนจากไม้ไผ่ดำและฝังอยู่ในจุมุก มันร้องและดิ้นทุรนทุรายกับโคนต้นไม้ นั่นหน้าตาของมันเกรอะเป็นคราบดำ ใครคนหนึ่งใช้เชือกขนาดเท่านิ้วก้อยร้อยจุมุกอ้อมมาทางด้านหลังเขาผูกเชือกพอหลวม ๆ

และเชือกนี้ทั้งหนาและหยาบกร้าน ยิ่งผ่านวันเวลาเส้นเชือกจะแตกออกจากกัน เป็นเหมือนหนามนิบพันในเส้นนั้นคอยสะกิดแผลให้แปลบแปลบไปชั่วชีวิตและมันต้องรองจนกว่าเชือกจะขาด แต่เจ้าของก็จะเอาเชือกใหม่มาร้อยใส่ให้ทันที ความเจ็บปวดทุกครั้งจากการกระตุกเชือกจะทำให้มันนึกถึงวันแรกสนตะพาย

จากวันนั้นมา ควายเดินนำหน้าตามกำกับของชาวนาโดยตลอด มันได้เดินย่ำพลิกดินให้เป็นรอยไถและรอยนั้นจะโอบให้เกิดเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวในคราวต่อไป

“นี่ย่างเข้าเขตฤดูเหมันต์ ไม่น่าทิ้งฉันไหวหวั่นผู้เดียว” แว่วเสียงเพลงจากวิทยุของลุงอินทร์ ผู้ใหญ่บ้าน ทุกเช้าแก่จะหมุนวิทยุเข้าคลื่นเพลงลูกทุ่ง โดยเฉพาะหากเป็นเพลงของ ทูล ทองใจ ที่ร้องว่า “ต่างวังวอนอันรักพรอดพัวรักแสนหวานน้ำ ฟ้าจับมัดจำตลอดทั้งคืน” ผู้ใหญ่เห็นจะหมุนเสียงขึ้นให้ดังเป็นพิเศษ เพื่อให้ความสุขจากเสียงเพลงกระจายไปทั่วถึงชาวบ้านที่มานั่งล้อมวงฟังไฟพูดคุยกันเป็นกลุ่ม ก่อนออกไปเอาหลังประจันฟ้าก้มหน้าปักดำอย่างตํารานในช่วงสาย เรื่องสัพเพเหระและอาหารว่างมากมายรออยู่ในกองไฟที่ถูกก่อขึ้นจากไม้แห้งท่อนใหญ่สองสามท่อนที่สามารถเป็นเชื้อเพลิงได้ทั้งสัปดาห์ ลุงแหงมานั่งร่วมวงด้วยทุกเช้าระหว่างรอป่าจันทร์ก่อไฟหนึ่งข้าวอยู่ที่ครัว

“อ้อ! วันนี้ทำไมมาเปิดเพลงม่วนแก่น้อพ่อผู้ใหญ่อัย” ลุงแหงเปิดประเต็นวาระแรกขึ้น

เจ้าบ้านอย่างแม่ปุ่นที่มานั่งร่วมวงด้วยจึงพูดเสริมขึ้นอีกว่า “แม่นยุคอก ทุกมือเห็นเปิดเพลงอ้ายทูล มามือนี่คือเปิดยาแม่ผ่องศรีน้อ อากาศก็หนาวยู แล้วยังเปิดเพลงแบบนี้ ดีคักแท้ได้” แม่ปุ่นพูดแล้วยิ้ม หันหน้าให้เสียงมันดังไปบ้านลุงอินทร์เพื่อเข้าเหยย

“ป้าดโถ้ ทิดคุณ เจ้าได้หัวควายมาแต่ใส คืองามดีแท้” ลุงแหวงถามขึ้นเมื่อมองไปที่บนบ้าน แล้วเหลือบเห็นหัว
กะโหลกควายอันใหญ่ เขาโค้งงามติดอยู่บนนั้น

“ข่อยได้มาจากเฮือนแม่ เมื่อวานนี้ควายแกตายแดด” ทิดคุณตอบ

“ไอ้ย เป็นหยังปล่อยให้เป็นอย่างนั้นไปได้” ลุงแหวงถาม

แม่ปุ่นจึงตอบกลับว่า “ก็พี่อ้ายเลากินเหล้าเมาที่บ้านเหนือ บ่ได้มาเอาควายไปกินน้ำต่อนเทียง แถมปล่อยมันไว้จนค้ำ
ยายเลยตัดสินใจอย่างไร้ใจเองทั้งที่เดินก็บ่ค่อยไหวแล้ว ไปก็พ้อเลย”

เมื่อวานนี้เอง ยายแก่อายุราวแปดสิบเดินหลังค่อมค้อมลงจนหัวกับเขวอยู่ตรงกัน ไปดูจึงพบมันนอนหายใจรายริน
อยู่กลางแดดบ้าย ชีวิตของมันกำลังเดินจาก มันคงกระหายน้ำแล้วเดินเวียนวนทวนทวนรายจนเชือกพันขาตัวเองและ
รัดมันแน่น ปล่อยแดดค่อยๆ มอดไหม้ชีวิต ยายเห็นจึงรีบวิ่งไปตักน้ำมาราดเพื่อเรียกเอาชีวิตมันคืนกลับมา แต่เมื่อ
ราดน้ำลงไปบนตัวของมันก็ไม่เห็นมีสัญญาณของชีวิตจะตอบกลับมา จำเป็นต้องไปแจ้งพ่อผู้ใหญ่ให้นำชาวบ้านมา
ฆ่าหระ แบ่งเนื้อควายกันไปกิน

“เจ้าเคยไต่ยินนิทานเทวดาปั้นควายปั้นจวบ” ลุงแหวงถามขึ้นหลังฟังเรื่องราวจบ แล้วเมื่อทุกคนเงียบลงจึงเล่าต่อไป
ว่า

“เมื่อเทวดาคิดจะสร้างควายกับวัวขึ้นมาในโลก เพื่อให้เป็นแรงงานรับใช้มนุษย์นั้น ครั้งแรกพระองค์ทรงเป็นตัวหุ่ขึ้นมาก่อน ด้วยการปั้นตัวควายกับขี้ผึ้ง ปั้นตัววัวกับดินเหนียว ครั้นเมื่ออากาศร้อนก็จะนำตัวหุ่ควายลงแช่น้ำ และเอาเข้าที่ร่ม สำหรับหุ่วัวนั้นไม่เป็นไร แต่เมื่อฝนตก ต้องนำหุ่วัวเข้าที่ร่ม ส่วนควายบเป็นหยั่ง สาเหตุนี้ เมื่อพระอิศวรได้เนรมิตหุ่ทั้งสอง ให้มีชีวิตเป็นสัตว์มาเกิดในโลกนี้ ควายเลยมักน้ำ แต่วัวมัก”

จบนิทานของลุงแหวง ทุกคนก็ลุกขึ้นเพื่อไปนา ชีวิตในช่วงฤดูฝนนี้เป็นฤดูที่ทุกคนมีรอยยิ้ม ฤดูฝนของที่นี่ออกจากแปลกกว่าที่อื่น เพราะอากาศจะหนาวจัดในตอนเช้า แต่พอสายแดดร้ายจะเดินทางมา

หลังไถนาเสร็จก็ติดคุนตอกหลักควาย ดึงตีก ตีก มัดเชือกแน่นได้ร่มไม้ผูกควายไว้ แล้วปล่อยมันหากินหญ้าหวานและสำราญกับปลักตามเดิม

“ฝนดีนะปีนี้พ่อ” แม่ปุ่นพูดขึ้น

“ข้าวคงมากเต็มแล้ว กินจนพุงกางกันทั้งบ้าน” ทิดคุนตอกกลับผู้เมีย พอกินข้าวว่างเสร็จก็แบกกล้าหนีบเสียบไม้ยาวเดินดุ่มไปที่แปลงนา ถึงแล้วทิ้งกล้าลงแช่น้ำไว้ อุ้มกล้าหนึ่งมัดมายืนเคียงปักต้นกล้า ทีละต้นทีละต้น เรียงเป็นแนวยาวเป็นระเบียบ แดดตรงหัวเห็นเงาตะคุ่มในกระจกน้ำขุ่นขังกลางนา ฟาแดงแสงจ้า ส่องเปลวร้อนผ่าวมองดูควายหลบแดดร้อน มุดกลิ้งปลักอยู่ใต้โคนต้นไม้ นั่น ตะวันเบี่ยงบ่ายแล้ว ทิดคุนปักกล้าต้นสุดท้าย เดินไปปลุกควายให้ขึ้นมาไถนาเพื่อปักดำในวันรุ่งขึ้น

“อย่าคร้าน” เขาร้องทวาดใช้เชือกฟาดควายดังเพี้ยะ ควายอู้ยอ้ายเดินเอื่อยดุ่มๆ ลากคันไถไปเรื่อย เวียนหมุนรอบแปลงนา ทิดคุนเดินตามกำกับทางเดิน

ย่าคำทิดคุนไถนาเสร็จ แม่ปุ่นก็ปักดำจนกล้าหมด จึงหยุดนั่งพักครู่หนึ่ง แล้วไปถอนกล้า มัดแช่น้ำรอเวลาปักดำในวันต่อไป

ตะวันรอนแล้วทั้งสองคนจูงควายกลับบ้าน ฟาสีแดงกำร้องเรียกความมืดมืดให้เดินมาคลุมแผ่นฟ้า แม่ปุ่นเดินนำควายอุ้มตะกร้าสะพานอาหารเปล่ากระติบข้าวขาวแห้งติดก่อง เก็บผักหยิบใส่ตะกร้าไปพลาง ควายเดินตามก้มเงยกินหญ้าพลางเดินพลาง ทางก็ไกลหญ้าก็หวาน ทิดคุนเดินตามควาย ในป่าแบกคันไถ แหงนดูบนท้องฟ้าเห็นนกกำลังบินกลับรังเป็นเงากลางฟ้าแดง

กลับถึงบ้าน ทิดคุนวางคันไถผูกควายไว้ใต้ถุน คำคินมาเยื่อนควายนอนหลับใต้ถุนบ้านนั้น บนบ้านคนนอนบนฟูกนุ่ม แม้เหนื่อยล้ายิ่งนัก แต่เขาทั้งสองกลับนอนไม่หลับ เขายังคงอาวรณ์กับฝนฟ้าว่ามีที่ท่าจะตกหนักเพราะมดพากันอพยพขึ้นมาบนบ้านเยอะกว่าทุกครั้ง ตกมามากจะป่วยการ

อรุณเบิกแล้ว ทิดคุนลุกจากกองไฟ จูงควายดังเดิมเหมือนเมื่อวาน ไถนา ปักดำ พักผ่อน ถอนกล้า มองอาทิตย์ลับไกลไปกับฟ้าสีแดง-แดงมากกว่าปกติ ตกตึกก็นอนนึกกว่าวันใหม่จะเป็นอย่างไรดังเคย วันต่อมาในช่วงบ่ายวันนั้นฟ้า

ครึ่งมาจากทางทิศเหนือ เป็นกลุ่มเมฆดำทะมึนมหึมา ค่อยเคลื่อนคืบมาปกคลุมพร้อมกับเสียงฟ้าลั่นโครมๆ แลบบแลบปลาบทั้งที่ฝนยังไม่ตก

“กลับกันใหม่พอมึง ฝนใหญ่หนักกลัวเหลือเกิน” แม่ปุ่นพูดขึ้น ครามองฟ้ามัวมืดหม่นวันนี้ ทิดคุณไม่ได้ตอบอะไร ก้มปักกล้าลงดินอยู่อย่างนั้น เหลือบมองควายก็ยังคงนอนกึ่งกอดปลักดั้งเดิม มองนาแปลงที่ปักดำก่อนหน้า เขียวขจี รอรวันเรืองโรจน์เหลืองเต็มทุ่ง ซ่อมไถว้าวตามแรงลม คำแล้ววันนี้ลมแรงกว่าเคย พัดเลยมาฟ้าร้องคำรามก้อง ทั้งคู่กลัวก้มปักกล้าดำนาต่อ ควายกลัวหลบร่มไม้แผงกายด้วยหัว

“ฟ้ารัวหรือไรวันนี้” ทิดคุณพูดขึ้นอีกครั้ง ทั้งสองจึงกลับบ้าน ผูกควายไว้ใต้ต้นไม้ เพราะจูงกลับไม่ได้ ฝนท่าใหญ่ร่วงกรูลงมาก่อน

“ควายชอบน้ำอยู่” แม่ปุ่นพูด แล้วทั้งคู่ก็ตัดสินใจฝ่าฝนกลับบ้าน ลมสาดพาดร้อง น้ำในคลองก็เพิ่มจนล้นเจิ่งนอง ราวนี้คืนคืบคลานมา ฝนก็ยังตกหนักไม่หยุด น้ำไหลบ่ามาเรื่อย ลุงแหงว้างมาบอกว่า น้ำแตกแก่งให้รีบไปเก็บควายเสีย แม่ปุ่นห่วงนากับเรียวยิบเขียวของข้าวที่กำลังงามเต็มทุ่ง ทิดคุณก็ห่วงควายว่าเสียตายน่าจะเอามันกลับมาด้วยเสียตั้งแต่หัวค่ำ เกรงเคราะห์ร้ายซ้ำสอง ดึกเท่าไร ฝนแรงเพียงไหน ทิดคุณตัดสินใจฝ่าฝนทะมึน อีกฟ้ามืดแต่ก็จำต้องผืนดินต่อไปไม่นานก็มาถึงนา เห็นควายนอนท่าเดิมอยู่ใต้ต้นไม้ต้นเก่า เขาเบาใจน้ำขึ้นไม่มากเท่าไรนัก จึงกลับไปนอน

ฟ้าสางยามเช้าวันต่อมา ทั้งคู่ลุกมานาอีกครั้ง อีกนิดเดียวหวังว่าเมื่อสำเร็จงานนาแล้วจะได้พักผ่อน รอคอยข้าวสีเหลืองเก็บเกี่ยว ย่ำค่ำมาอีกครา ฟ้าก็มีดมนมาอีก ทิดคุณเบาใจจึงผูกควายไว้ที่โคนต้นไม้ดั้งเดิมเปลotonหลบเร็นหนี ฝนกลับไปนอน ปล่อยควายไว้ดังเก่า คิดว่าคงจะตกไม่หนักเหมือนคืนที่ผ่านมา แต่วันนี้ฝนตกสาดหนักกว่าทุกวัน ทิดคุณกลุ่มใจหนัก ตัดสินใจอีกครั้ง คราวนี้แย่นแน่ๆ เพราะน้ำจากที่ตกมาเมื่อวานก็มากพออยู่แล้ว วันนี้ยิ่งตกหนักกว่าเดิมอีก เขาจึงฝ่าความมืดมานา ครึ่งนี้เห็นควายยืนกระวนกระวายวนเวียนใต้ต้นไม้ ทิดคุณหวั่นไม่กล้ากลับไปนอน จึงขึ้นไปพักบนเถียงนานอนฟังเสียงฝนฟ้าไปก่อน น้ำหลากมาก เป็นห้วงนา เป็นห้วงควาย กลัวน้ำจะท่วมข้าวท่วมกล้า ท่วมนาของตนจมหายสิ้น

ยามเช้าวันใหม่ เมียได้ยืมขาน้ำท่วมข้าว ฝ่วไปอยู่นาก็ยังไม่กลับมา จะเป็นอย่างไรไหมหนออกหัวนี้ เธอยืนมองผืนนา เห็นแต่น้ำกับฟ้า ลือๆ มองเห็นเถียงนาของตนตะคุ่มอยู่ไกล คิดว่าน้ำคงเซี่ยวอยู่ ฝ่วเลยยังไม่กลับมา ไม่ก็ต้องอยู่เฝ้าควายรอจนน้ำลดสักนิดค่อยกลับ

เวลาผ่านไป แม่ปุ่นรอเวลาที่ทิดคุณจะกลับบ้าน แต่ไยยังไม่กลับ? ห่วงฝ่วว่าจะได้กินข้าวกินปลาไหม แล้วทำไมไม่ว่ายน้ำกลับมา ใ้อเธอจะว่ายน้ำไปหากี่ว่ายน้ำไม่เป็น ไม่ต้องถามถึงเรือเพราะที่นี่ไม่มีเลยสักลำ หนึ่งวันยังไม่กลับ สองวันลับก็ไม่มา เมียนั่งผวาระ้าให้น้ำเซี่ยวไหลหนักกลัวไม่หยุดหย่อน ไม่มีใครกล้าไปตามหาทิดคุณ เธอวอนขอลุงแหงว้างว่ายน้ำไปดูให้ที พอลุงแหงงกลับมา กลับบอกว่าฝ่วลับหายไม่อยู่บนเถียงและบนเถียงก็ไม่เห็นมีควายด้วย

ห้าวันผ่านไปผ่านแล้ว น้ำลด ไม่ปรากฏเห็นควายเห็นแต่สายเชือกขาด ปรากฏศพผัวนอนอืดน่ากลัว อยู่ใต้ต้นไม้ ตรงอก มีรอยช้ำเป็นกึบคล้ายตีนของควายนั่นแล ตรงคอก็มีรอยดำช้ำอยู่ เชือกควายคงขัดรัดแน่นจนเขาสิ้นใจตาย

ผ่านไปหลายวัน แม่ปุ่นกลายเป็นหม้ายแล้ว ในงานศพของทิดคุณนั่นเอง ที่แม่ปุ่นได้ยินเสียงว่ามาจากถนน ในช่วง เลิกเรียน เสียงของเด็กกำลังฝึกท่องอาขยาน “อันวัวควาย ตายแล้วเหลือเขาหนึ่ง...” แม่ปุ่นได้ยินดังนั้นจึงฉุกคิดและ เหลือบหันไปมองหัวควายที่แขวนอยู่ผนังบ้าน เห็นเป็นหัวของผัวตน ตกใจและล้มเป็นลมไปทันที!